

KURUMLARDAKİ EĞİTİM HİZMETLERİNİN NİTELİĞİNİN YÜKSELTİLMESİ AMACIYLA YAPILAN UYGULAMALARA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

1-Program (müfredat) Odaklı Bir Yaklaşım: Okulların ve öğretmenlerin varlık amacı öğrencilerine bilgi ve teknolojinin baş döndürücü bir hızla değiştiği çağımızda, bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerini kazandırmaktır. Bu becerilerin kazanılması ve hayat boyu sürdürülmesi çağdaş bir eğitimi gerektirmektedir. Bu süreçte uygulanan eğitim yaklaşımları ve programları büyük önem taşımaktadır. Okuldaki her eğitim kademesindeki ders programları öğrencilerin, zihinsel becerilerini geliştirme, iletişim kurma, duygu ve düşüncelerini ifade etme, bilgi edinme, dil ve zihinsel becerilerin gelişimini, olayları sorgulama, çok yönlü düşünme, değerlendirme, karar verme, sosyalleşme ve çağdaşlaşma süreçlerini içermektedir. Bu nedenle öğrencilerin 1.sınıftan itibaren 12.sınıftan mezun olasıya kadar yukardaki becerileri kazanmaları beklenmektedir.

2-Öğrenci ve Veli Odaklı Bir Yaklaşım:Öğrenci ve veli kavramını, okulun ürettiği ürün veya hizmetlerinden (eğitim ve öğretim) yararlanan kişi olarak görmek gerekir. Yaklaşımın temel prensibi hizmet alanların memnuniyetidir. Hizmet alanı memnun etmek için onun ne istediğini, beklentisinin ne olduğunu bilmek gerekir. Böylece okul yönetimine okul ve öğretmen iş ölçeğinin uygulama anlayışı öğrenci ve veli kavramına bütüncül bir bakış getirir.

3-Okul Yönetiminin Liderliğini Esas Almak: Bir okuldaki değişimin, okul müdürünün alacağı yönetsel kararların neticesinde olacağı kuşkusuzdur. Kalite uygulamalarının yaşama geçirilmesi, okul müdürünün vereceği kararlara bağlıdır. Herhangi bir temel değişikliğin okul yönetim kademesinde değil de daha alt kademedede gerçekleşmesi halinde bu durum üst yönetimce uygun görülmeyecek ve kaçınılmaz olarak çatışmalar ortaya çıkacaktır. Bu bağlamda okuldaki değişim, okul yönetiminin alacağı yönetsel kararlar sonucunda gerçekleşirse, değişime direnç olsa dahi, bu direnç aşılamaz bir direnç değildir. Bu bağlamda iş ölçeklerinin uygulanması ve hedeflere ulaşılması okul yönetiminin etkili liderliği sayesinde olacağı açıktır.

4-Sürekli İyileşme/Geliştirmeyi Öngörmek:Okul süreçlerinin bir önceki durumundan, bir sonraki durumunun daha iyi olması anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle 'sürekli

gelişmenin belirli bir gelişmişlik düzeyinde sıçrama yoluyla değil, düzenli ve küçük atılımlar yolu ile olacağını' ifade eder. Okulun sürekli daha iyi olması gerektiği anlayıştır. Sürekli gelişimin üç koşulu olduğu unutulmamalıdır.

- Mevcut durumu yetersiz bulmak,
- İnsan kaynağını geliştirmek,
- Bilimsel teknikleri kullanmak,

Sürekli gelişme sayesinde okullar, hem kısa hem de uzun dönem başarısını artıracaktır. Bu üç koşul, verimliliği artıracak, verimlilik artınca etkililik fark edilecektir. Etkililik artınca okul ve öğretmen daha görünür hale gelecektir. Bu durum çevrenin dikkatini

çekecektir. Başka bir deyişle etkililik artışı da daha çok kaynak elde edilmesini sağlayacaktır. Bu kaynakların uygun kullanımı tekrar verimliliği artıracak ve bu döngü sürekli bir durum olacaktır.

5-Sürekli İyileştirme İçin Kıyaslamayı Esas Almak: Kıyaslama alanında en iyi olan okuldan veya o anki süreçlerinin bir önceki süreçten daha iyi olabilmek için yapılan etkinlikler zinciridir. Kıyaslamamanın olabilmesi için öncelikle okul, iyileştirmeye açık alanlarını belirlemelidir. Kıyaslama okulun kendi süreçlerinde içinde olabileceği gibi dışındaki muadili olan okullarla da olabilir.

6-Tam Katılım ve Takım Çalışmasını Önermek:İyileşmenin ve kalitenin temelinde insan faktörü yer almaktadır.Eğitimi ve öğretimin istenilen kalite seviyesine ulaşmak için okul çalışanlarının, ortak amaç ve hedefler üzerinde birleşmesi gerekmektedir. Bunun için okul çalışanlarıhizmet üretiminde kendilerini ilgilendiren her türlü kararlara aktif katılarak düşüncelerinin dikkate alınacağını bilmek isterler. Bu nedenle çalışanların, yönetsel etkinlikler başta olmak üzere ürün ve hizmetin üretiminde tüm süreçlere tam katılımının sağlanması, onların yaratıcılıklarını ortaya koyabilmeleri için önemlidir. Okul istenilen eğitim hizmetlerini üretebilmesi için çalışanlarının aktif karar alma süreçlerine katılımını sağlamalıdır.

7-Çalışanların Eğitmek: Okul çalışanlarının kişisel gelişimlerini, potansiyellerini, tutum ve davranışlarını değiştirerek kaliteye duyarlı bir okul kültürü geliştirmeyi amaçlayan bir eğitim sürecidir. Okul, bu süreç sonunda çalışanlarda oluşan kalite bilinci ve iş birikimini,

çalışanlarca okulun çıkarına kullanılacağını bilir. Bu bilinçte olan okul; çalışanlarını, sürekli teknik beceriler konusunda ve uzmanlık alanlarında eğitime tabi tutar ve teşvik eder.

- **Hata Önleme/Sıfır Hata Anlayışını Öngörmek:** Bu yaklaşım, öğrenci ve veli eğitim ihtiyaçlarını en ekonomik şekilde karşılama yollarından bir tanesidir. Sıfır hata, temelde bir hedef gibi görünse de aslında bir harekete verilen isimdir. Sıfır hata, hataların ve hatalara neden olan daha doğrusu okulun amaçlarına ulaşmada engel olan faktörlerin belirlenmesi ve hataların ortaya çıkmasının önlenmesi için gerçekleştirilen çabaların tümüdür.

- **İstatistiksel Verilerle Yönetim Anlayışı Öngörmek:** Kaliteli ve etkili okullar, hizmet ürettiği öğrenci ve velisinin eğitim gereksinimini ve beklentilerini esas alan ve bunları karşılamak için istatistiksel teknik ve analizlerde kullandıkları, etkili yönetimleri vardır. Okul süreçlerinin göstergesi olan ölçütlerin verileri, öğrenci, veli ve üst yönetimin beklentileri oranında gelişmekte ve değişmektedir. Bu gelişimi ve değişimi kontrol altında tutabilmek için, iş ölçeklerinin daha doğrusu işlevsel ve kritik süreçlerin verileri, iç ve dış paydaş anketlerinden ve diğer dışsal girdi unsurlarından veri elde edilmelidir.

- Toplanan veriler ortalama, yüzdelik, alma, frekans ve benzeri analizlerle değerlendirilir. Alınan önlemlerin paydaş tatminini, çalışan sadakatini ve tatminini ne ölçüde etkilediği, yine istatistiksel analizler yardımıyla sürekli olarak değerlendirilmelidir.

- **Öğretmenin Hizmet İçinde Yetiştirmek**

Eğitimdeki, toplumdaki, bilimdeki ve teknolojideki değişimler ve ilerlemeler sürekli bir akış izlemektedir. Okul ve personel bu gelişimlerin uzağında kalmamalıdır. Bunun için okulda sürekli bir öğrenme ortamı oluşturulmalıdır. Başta okul yönetimi bu gelişimleri izlemeli, bilgilenmeli ve personeline aktarabilmelidir. Okul yönetimi ve öğretmenler kendi türündeki okulları ve ilgili kuruluşları ziyaret etmelidir. Meslek içi yetiştirme bağlamında alanında uzman kişiler okula davet edilerek seminerler düzenlenmelidir. Ayrıca Bakanlık, İl MEM, İlçe MEM'lerce düzenlenen hizmet içi eğitimden geçen personelin hizmet içi süreleri de saat ölçüğünde bu ölçüte eklenmelidir. Örneğin 50 öğretmenli bir okulda yıl içinde okula davet edilen bir uzman veya okul müdürü tarafından öğretmenlere yönelik 2 saatlik bir seminer yapıldığını varsayalım bu okul $50 \times 2 = 100$ saatlik bir seminer (hizmet içi) düzenlemiştir. Bu ölçütün alt ölçütü bir öğretmen için 25 saat, üst ölçütü 30 saattir. Sene başı ve sene sonu seminer çalışmaları bu ölçüt kapsamında değerlendirilmez. Bu ölçütün kanıtı resmi hizmet içi belgeleri ve okulda yapılan hizmet içi faaliyet tutanakları ve okul müdürünün onaylı resmi evrak ve hizmet içi program ile katılım belgeleridir.

8- Kütüphaneden Öğrencilerin Yararlandırmak:

Okul kütüphanesi okulun en cazip odasında yer almalıdır. Kütüphane mümkünse giriş katlarında insanların rahatlıkla girip ve çıkabileceği yerlerde olmalıdır. Kütüphane de yeteri kadar sandalye, masa ve bilgisayar bulunmalıdır. Kütüphaneden sorumlu bir öğretmen olmalı ve okulun açık olduğu zamanlarda kütüphane açık tutulmalıdır. Okul kütüphanesinde öğrenci ve öğretmenlerin alan ve seviyelerine uygun kitap, dergi, çizgi roman ve gazete gibi basılı materyale yer verilir. Özellikle 100 temel eser dışında öğrencinin ilgisini çekebilecek güncel şiir, roman, hikâye, gezi, inceleme, çizgi roman, bilim, resim, sanat, müzik ve hobi dergileri alınmalıdır. Öğrencilerin kütüphaneden nasıl faydalanacağı öğrencilere izah edilerek ve öğretmenlerle işbirliği edilerek öğrencilere kitap okuma özendirilmelidir. Öğrencilerin tamamının günün her saatinde okul kütüphanesinden faydalanmaları mümkün değildir. Öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmak için sınıflara da kütüphane kurulması

gerekmektedir. Normalde her bir öğrencinin iki hafta da seviyesine uygun bir kitabı okuması beklenir. Bu ölçütün alt ölçütü öğrenci başı okunan kitap sayısı yıllık 18 adet, üst ölçütü okunan kitap sayısı 24 adettir. Bu ölçütün kanıtı ilkokul ve ortaokullarda e-okul kitap okuma bilgi girişleridir. Orta öğretim okullarında ise şube rehber öğretmenin tutacağı kitap okuma listeleridir.

9-Sınıf Kitaplıklarını Kurmak:

Öğrencilerin tamamının günün her saatinde okul kütüphanesinden faydalanmaları mümkün değildir. Öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmak için sınıflara da sınıf kitaplıklarının kurulması gerekmektedir. Bu ölçütün alt ve üst ölçütü tüm sınıflara kütüphane, sınıf kitaplığı, oluşturulmasıdır. Bu ölçütün kanıtı her sınıfta kurulan sınıf kitaplığının ilgili denetmenlerce gözlemidir.

10 -Gezi, İnceleme ve Araştırma Yapmak

Okulun en önemli özelliklerinden birisi insan ögesinin ağırlıklı olması ve sosyal bir ortam içinde çevrenin bir parçası olarak varlığını sürdürmesidir. Okulun içinde bulunduğu toplum yapısı, ekonomik ve sosyal koşullar, endüstri ve ticaret, özel ve kamu kuruluşları hakkında öğrencilere gerekli bilgilerin kazandırılması gerekmektedir. Ders konuları ile ilişkili

olarak öğrencilerin çevredeki varlıkları, canlıları, bitkileri, hayvanları ve olayları incelemeleri, kamu ve özel kuruluşları gezerek gerçeği yerinde görmeleri sağlanır. Eğitim gezileri, teoride öğrenilen bilgilerin gerçeğe uygun olarak yerinde test edildiği eğitim faaliyetleridir. Yapılan geziler ve incelemeler öğrencide kalıcı öğrenmeyi sağlar. Öğretmen ders planında yıl içinde yapacağı eğitim gezisi planlayarak yapılan gezilerin raporunu ilgili müdür yardımcısına vermeleri gerekmektedir. Bu ölçütün alt ölçütü öğrenci başı 8 eğitim gezisi, üst ölçütü 10 eğitim gezisidir. Bu ölçütün kanıtı ilgili öğretmenlerin gezi, inceleme ve araştırma planları ve bu planlamalarda sayı olarak yer alan öğrenci sayılarıdır.

11- Yetiştirme ve Hazırlama Kurslarını Açmak:

Öğretim yılı başında yapılan yıllık öğretim planının uygulanması bir bakıma gerekli olan insan ve madde kaynaklarının sağlanmasına ve sürekliliğine bağlıdır. Okul yönetimi öğretim programının eksiksiz olarak işlenmesini ve aynı zamanda öğrencilerinin sınıf geçmesini sağlayacak önlemleri alır. Öğretim yılı içinde çeşitli nedenlerle (milli bayram çalışmaları, öğretmenlerin izin ve raporları vb.) yapılamayan öğretim, yetiştirme kursları ile tamamlanır. İlgili sınıfların çeşitli nedenlerle boş geçen dersleri için dönem içinde yetiştirme kursları açılır. Ayrıca yetiştirme kursları, öğrencilerin derse devam ettikleri halde derslerde (Matematik, Türkçe vb.) yetersizliği belirlenen öğrencilere yönelik haftada iki saatten az olmamak kaydı ile açılır. Okul yönetimi açısından bu süreç çok önemlidir. Zira akademik yetersizliği olan öğrencilerin tespiti sonunda alınacak önlemlere yönelik politikalar bu sürecin içinde belirlenir. Tüm öğrenciler tarafından ders programının iyi kavranması durumunda okul amaçlarına ulaşır. İlgili dersin programı 180 iş günü içine haftalık ders saati olarak dağılır. Öğrenci ve öğretmen çeşitli nedenlerle derse devam edemezse ilgili dersin konularının bir veya birkaçı işlenemez ya da devamsız öğrenciler tarafından anlaşılamaz. İşlenemeyen ya da anlaşılamayan konular bir sonraki konunun tamamlayıcısı olduğu için öğrencide akademik yetersizlik ortaya çıkar. Öğrencinin yetersiz olduğu ilgili ders konusu bir şekilde telafi edilmezse öğrenci okul için devamlı problem olacaktır. Okul yönetimi birinci yazılılardan sonra ilgili dersten zayıf alan öğrencilerin velilerine mektup yazarak bu durumda olan öğrencilere yönelik yetiştirme kursu açmak istediğini bildirmelidir.

12- Öğrenci Rehberliği Hizmeti Yapmak:

Okulda yapılan rehberlik hizmetinin amacı; öğrencilerin kendilerini tanımalarına, karşılaştıkları öğrenme, sağlık, davranış, kültürel ve ekonomik sorunlarını gerçekçi bir yaklaşımla belirlemelerine, sorunları çözme yeterliliği kazanmalarına, uygun seçimler yaparak isabetli kararlar vermelerine ve kendilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Bu sürecin sorumlusu sadece okul rehber öğretmeni değil, aynı zamanda okul yönetimi ve öğretmenlerdir. Rehberlik hizmetlerinin belirlenen amaçlarına ulaşılabilmesi için tüm eğitim ve öğretim etkinlikleri birlikte planlanır ve yapılacak çalışmalar tespit edilir. Öğrenciler hakkında öğrenci dosyasında belirlenen bilgiler dışında gerekli bilgileri kaydetmek üzere öğrencileri tanıma ve izleme formları doldurulur. Okuldaki öğretmenlerin kendi alanlarında yapacakları rehberlik hizmetleri belirlenir. Bu hizmetler öğretmene görev olarak verilir. Okul rehber öğretmeni tüm okul öğretmenlerine görevlerini nasıl yapacaklarını açıklar. Okulda öğrencilerin genel olarak karşılaştıkları sorunlar ve nedenleri belirlenir. Bu konuda toplanan bilgiler değerlendirilerek çözüm yolları aranır. Öğrencilerin istek ve yeteneklerine göre okulda yapılan etkinliklere katılımı sağlanır. Bu ölçütün alt ölçütü toplam öğrenci sayısının beş (5) kez, üst ölçütü ise yedi (7) kez rehberlik hizmeti almasıdır. Bu hizmet öğrencilere gruplar halinde verildiği gibi tek tek bireysel görüşmeler şeklinde de olabilir. Bu ölçütün kanıtı öğrenci rehberliği esnasında tutulan kayıtlar ve öğrenci listeleridir. Örneğin rehber öğretmenin “etkili ve verimli ders çalışma nasıl olur” isimli bir rehberlik çalışması yaptığı varsayalım. İlgili programın okul müdürünce onayı ve ilgili seminere katılan öğrencilerin isim listesi ile bireysel görüşme kartları da kanıt olarak değerlendirilecektir.

13- Öğrenci Disiplin İşlerini Bilinçli Yapmak:

Okulun öğrenci disiplini ile ilgili görevi öğrenciye hangi davranışlarının istenilir olduğunu öğretmek, öğrencilerin bu davranışları gösterme durumlarını izlemektir. Okul yönetimi öncelikle mümkün olduğunca geriye dönük öğrenci disiplin olaylarını derleyerek istatistik oluşturur. İstatistiki bilgilerin disiplin bölümündeki oranlarında bir önceki yıla göre bir düşüş yaşanmışsa bu okulda uygulanan disiplin politikasının olumlu olduğu; artış yaşanmışsa okul disiplin politikasının gözden geçirilmesi gerektiği anlaşılmalıdır. Okulda disiplin ile ilgili etkinliklerin amacı öğrencilere kendi davranışlarını beklenen davranışlarla

kıyaslayarak değerlendirme alışkanlığı ve yeterliliği kazandırmaktır. Kıyaslama yapabilmek için beklenen davranışların, kuralların ve ölçütlerin belirlenmesi ve öğrencilere açıklanması gerekmektedir. Bunun için öğrencilerin katılımı ile etkili sınıf ve okul kuralları belirlenir. Öğretim yılı başında bütün öğrencilere okul yöneticileri ve sınıf rehber öğretmenleri tarafından gerekli açıklamalar yapılarak okul içinde ve dışında uyulması gereken kurallar anlatılır. Bu ölçütün alt ölçütü %1 üst ölçütü %0,5'dir. Bu ölçütün kanıtı disiplin işlemleri evraklarıdır.

14- Eğitici Çalışmalar ve Sportif ve Kültürel Çalışmalar Yapmak:

Okul amaçlarını gerçekleştirmek için öğretim programlarından sonra en etkili süreç okulda yapılan ders dışı etkinliklerdir. Ders dışı etkinlikler öğrencilerin ilgi ve eğitsel gereksinimlerini karşılayarak kişiliklerinin gelişmesine yardımcı olur. Ayrıca demokratik hayata uyumunu kolaylaştırır. Ders dışı her türlü etkinliğin okul amaçlarına ve şartlarına uygun olması, öğrencilerin öğrenme ve gelişmelerine yardım etmesi gerekmektedir. Ders dışı her türlü etkinlik okul yönetiminin sorumlulukları arasındadır ve sık sık değerlendirilmesi gereken faaliyetlerdendir. Okul yönetimi, ders programlarının yanında öğrencide güven ve sorumluluk duygusu geliştirmeye, yeni ilgi alanları oluşturmaya ve beceriler kazandırmaya yönelik bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda öğrenci kulüpleri vasıtasıyla toplum hizmeti çalışmaları amacına yönelik politika ve stratejiler oluşturmalıdır. Ayrıca öğrencilerin öğretim dışındaki zamanlarını değerlendirmeleri ve gelişmelerinin sağlanması için sağlık ve yetenekleri ölçüsünde beden eğitimi ve spor etkinlikleri düzenlenir. Bu çalışmaların sağlıklı olabilmesi için okulda spor kulübü kurulur.

15- Okul Dışı Sosyal Etkinlik Amaçlı Gezi/Tiyatro Yapmak:

Okulun sosyal etkinliklerinin bir kısmı okul dışında yapılır. Bunların başında hafta sonu il içi ve il dışı geziler, tiyatro, sinema, seminerler, konferanslar vb.dir. Tasarlanan sosyal etkinliklerin hangi tarihte, saatte, mekânda, kim tarafından yapılacağı, maliyetinin ne olacağı ve bu programlara kimlerin davet edileceği belirlenir. Tasarlanan sosyal etkinlikler okul müdürünün onayından sonra okul yıllık programına dâhil edilerek görevlilere sene başında

tebliği edilir. Yapılan etkinlikler raporlanır. Buradaki alt ölçüt öğrenci başı 3 ve üst ölçüt ise 4 dür. Ölçütün kanıtı okul müdürü onaylı planları ve onaylı öğrenci listeleridir.

16- Veli Toplantısı yapmak:

Okul programlarına diğer bir ifade ile okul amaçlarına ulaşabilmesi için öğrencinin ailesinin ilgi ve yardımına ihtiyaç vardır. Okulda başlayan birçok eğitsel çalışmalar öğrencinin ailesinde ve okul dışındaki çevresinde tamamlanır. Okul yönetimi bu gerçekten hareketle ailenin katkısını sağlamak üzere öğrenci velisi ve ebeveynlerini bir araya getirerek birlik oluşturmalıdır. Okul aile birliğinin amacı, aile ile okul arasındaki ilişkileri güçlendirmek, işbirliğini sağlamak, öğrencilerin daha başarılı olması için ortaklaşa kararlar almaktır. Bunun öğrenci velisine faydalı olabilmek için okulda kayıtlı her bir öğrencinin okul başarısı durumunu okul yönetimi ve sınıf/şube-rehber/dersine giren branş öğretmeni bilmelidir. Okul yönetimi, öğrenci başarısında etkili olan konularda velileri aydınlatıcı ve bilgilendirici çalışmaları planlar. Öğrencinin, çevrenin olumsuz etkilerinden korunması için okul-aile birliği çalışmalarının yönlendirilmesi gerektiği kabul edilmekte ve bu görev okul-aile birliğinden beklenmektedir. Öğrenci velilerine, öğrencinin okul dışındaki etkinlik ve davranışlarının izlenmesinde ailenin yardımının zorunlu olduğu açıklanır. Okul yönetimi, veli günleri düzenleyerek öğretim dışı zamanlarda velilerin öğretmenlerle görüşmesini sağlar.

Bunun için düzenlenen günde tüm öğretmenlerin hazır bulunması istenir, öğretmenlere ve velilere duyurulur. Planlama sene başında yapılarak hangi ay ve günde okul gününün yapılacağı velilere ve öğretmenlere duyurulmalıdır. Ayrıca sınıf öğretmenleri kendi sınıfındaki öğrencilerin velileriyle belirli günlerde toplantı yaparlar. Toplantılarda her bir öğrencinin durumu görüşülür. Öğrencilerin kişilik ve başarı durumlarını etkileyen faktörler değerlendirilir ve alınacak önlemler tartışılır. Bu ölçütün alt ölçütü her şubenin yılda 4 defa veli toplantısı yapılmasıdır.

Bu çalışmalar yapıldığında eğitim hizmetlerinin yükseldiği görülecektir.